עין משפט נר מצוה

א א מיי׳ פ״ה מהל׳ בית הבחירה הל׳ ד:
ב ב מיי׳ שם הל׳ יב:
ג ג מיי׳ שם הל׳ יג:
ד ד מיי׳ שם הל׳ טו:
ה ה מיי׳ שם הל׳ יד:
ו ו מיי׳ שם הל׳ יג:
ז ז מיי׳ שם הל׳ יז:
ח ח מיי׳ פ״ו מהלכות ביאת מקדש הל׳ יא:

שיטה מקובצת

א] אמה והמזבח שלשים: ב] אמה ההיכל מאה תיבת החיל נמחק: ג] וחמש הכבש והמזבח ששים תיבת מן אות ל׳ נמחק: ד] ארבעה ומן הננסין: ה] שבדרום לשכת תיבת שבצפון נמחק: ו] הקדשים ועל כו׳ בית הטבילה לכהן (אות ה׳ נמחק): ז] שם היו מדיחין קרבי קדשים אות ש׳ ה׳ נמחק: ח] שבצפון לשכת תיבת שבדרום נמחק: ט] בור הגולה והגלגל תיבת קבוע נמחק: י] הכהונה שכל כהן אות ו׳ נמחק: כ] על תיבת וברוך ועל תיבת הקדשים נרשם קו למעלה ועל תיבות שבנתיים נרשם נקודות למעלה על כל תיבה להורות כי לפ״ד ראוי למחקם: **סליק מסכת מדות**

חתימת המעתיק

אמר המעתיק והמסדר בלב נשבר מדבר בראותי ימי בחורותי קלו מני רץ ברחו ומלאכי שיבה קרבו ויאתיו ויסורי קשים רבים מי מנה כל יום ויום כפשע ביני ובין המות תש כחי ונס לחי והדבר אין בי לא ידעתי יום מותי ואנכי הולך שחוח אין בקדקדי מוח ולא טעם ולא ריח ניחוח ואנא אמצא מנוח ולבי מלא אנחה אוי לי מיום התוכחה על מה תהיה לי הבטחה עת אתן דין וחשבון ובידי אין תשורה וקרבן סעיפי ישיבוני והם יורוני אולי תמצא מצוה אחת הקיימת לדורות אשר היא ממצות היקרות והיא תליץ בעדך ביום הדין ותהיה לך למשמרות והנה ה׳ אינה ברב חסדיו להוציא אור תעלומה את הגהות והחידושים אשר אסף וליקט הגאון ר׳ בצלאל אשכנזי ז״ל בעל שיטה מקובצת על סדר קדשים והנה באו לידי הגמרות שלמד הגאון רבינו בצלאל אשכנזי ז״ל וכתב בכתי״ק הגהות על גמרא ורש״י ותוס׳ הגהות אמתיות אשר העתיק מתוך כת״י שהיה לו מהראשונים ושיטות מהראשונים תוס׳ הרא״ש תוס׳ חיצוניות ותו״א תוס׳ רבינו פרץ תוס׳ מרבינו ברוך וגליוני תוס׳ מהרא״ש ופי׳ מרגמ״ה ופי׳ מראב״ק תוס׳ טוך ופי׳ לא נודע למי רש״י כת״י הראב״ד והרז״ה ותוס׳ החסרים בדפוס תוס׳ בכת״י והנה אלו הגמרות כתב בס׳ קורא הדורות שראה אותם ורצה לקנותם ומסיבות מחלוקת שנעשה מזה נמנע מלקנותם והנה ע״י סיבה זאת היו אלו הגמרות סגורות ומסוגרות ולא שזפתם עין לראותם והנה ברבות הימים ושנים נשכח יוקר מציאותם וע״י שהיתה כתיבה אשכנזית ולא יכלו חו״ר ספרדים לקרותם נעשו הפקר והי׳ מטושטש וכתב קטן והנה קמתי ושנסתי מתני ואזרתי כגבור חלצי ולתת כח עיוני יגעתי ביגיעה רבה ימים ושנים להביט ע״י כלי זכוכית מגדל האותיות ולא נלאיתי מלהעתיקם שלשה פעמים ולמודע אני צריך כי נמצא עוד קובץ כת״י א) מאלו הגהות והחידושים אצל החכם ה״ר יהודא אזולאי נ״י ואומרים מפי השמועה שהוא העתקת הר״ש עדני ז״ל תלמיד הגאון רב״א אולם נראה לכל עין רואה שלא העתיקם מגוף הש״ס אשר לפני כי בהקובץ הנ״ל חסר הרבה מהגהות ומחידושי הראשונים וגם אינו עולה בסדר נכון ומלבד שחסר במס׳ זבחים עד דף כ״ג ואולם אנכי סדרתי בסדר נכון כ״א למקום הראוי והנה מה שנמצא מתוקן בהש״ס חדשים דפוס ווילנא ווין לא העתקתי והנה בטחתי בחסד הבורא כי ימצא המעיין רב עונג כי יאירו עיניו בהגהות והפירושים היקרים ה׳ יאיר עיני להבין עמקי סודות תורתו הקדושה כמ״ש גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך ולקיים כל מצותי׳ אמן:

הכ״ד המעתיק והמסדר מתאבק בעפר רגלי חכמי הדור ומשתחוה מול הדרתם עמוס התלאות המצל״ה יום ג׳ ט״ו סיון שנת תר״ל לפ״ק אברהם במוהר״ר צבי הירש זללה״ה אייזינשטיין מילידי עיר דארהיטשין תושב עה״ק ירושלים ת״ו

כבר הקדמנו בתחילת מסכתא זו שהשער השלישי משערי העזרה שהיו בדרום נקרא שער המים ונתבאר בגמרא דיומא (לא.) שעל השער הזה היה מקוה המים שטובל בו כ״ג ביוה״כ טבילה ראשונה והיו המים באים שמה ממעיין שהיה שם ששמו עין עיטם ועל טבילה זו אמר דיומא שהיתה בחול כמו שפירשנו שם ונתבאר שהיתה לו לכ״ג לשכה אצל מקוה זה על שער העזרה וכפי הנראה להם בתלמוד שלשכת העץ שבצפון שהיתה לשכת כ״ג וגם כן לשכת פרהדרין הנזכרת בתחלת כפורים ושלשכה זו שבדרום על שער המים היא לשכת בית אבטינס שמשביעים אותו שם ערב יוה״כ כמו שביארנו שם וכן נתבאר בגמרא יומא שלשכת הגזית חצייה קדש וחצייה חול ויש לה שני פתחים אחד פתוח לקדש ואחד פתוח לחול ושחציה של חול הוא לצד מערב ובאותה המחצה יכולין לשבת לפי שכבר ביארנו שאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד: **ג** פרוה. שם איש אמגושי שחתר בקיר העזרה בלשכה זו כדי לראות העבודה ונהרג על כן נקראת הלשכה על שמו. הואיל וזכרנו כבר ציור המזבח ולמקום מדותיו וכן למקום מדת ההיכל אני רוצה לצייר עכשיו צורת העזרה כולה ושיעורה ומדותיה לארכה ולרחבה וכל מה שהיה בה מלשכות ואסמוך אליה עזרת נשים ובית המוקד ולא אתעסק במידת ההיכל והמזבח רק אזכיר אותם כפי שמותם שהקדמנו בלי זכירת מדת כל חלק מהם הואיל והקדמנו אותו וזו היא הצורה הכללית שייעדנו אותה והבטחנו עליה במקומות רבים מן המשנה (כ). הדרן עלך כל העזרה

כל א)א העזרה היתה אורך מאה ושמונים ושבע על רחב מאה ושלשים וחמש מן המזרח למערב קפ״ז ב מקום דריסת רגלי ישראל י״א אמה מקום דריסת הכהנים אחת עשרה אמה א] המזבח שלשים ושתים בין האולם ולמזבח עשרים ושתים אמה ב]ב) החיל ק׳ אמה ואחת עשרה אמה לאחורי בית הכפורת: **ב** ג מן הצפון לדרום מאה ושלשים וחמש ג)ג] ד מן הכבש ולמזבח ששים ושתים מן המזבח לטבעות שמונה אמות ה מקום הטבעות עשרים וארבע מן הטבעות לשלחנות ארבע מן השלחנות ולננסין ארבע ד] מן הננסין לכותל העזרה שמנה אמות ו והמותר בין הכבש לכותל ומקום הננסין: **ג** ד)ז שש לשכות היו בעזרה שלש בצפון ושלש בדרום ה] שבצפון לשכת המלח לשכת הפרוה לשכת המדיחים ה)המלח שם היו נותנים מלח לקרבן לשכת הפרוה שם היו מולחין עורות ו] קדשים ועל גגה היה בית הטבילה לכהן גדול ביום הכפורים לשכת המדיחין ז] ששם היו מדיחין קרבי הקדשים ומשם מסיבה עולה לגג בית הפרוה: **ד** ח] שבדרום לשכת העץ לשכת הגולה לשכת הגזית לשכת העץ אמר רבי אליעזר בן יעקב שכחתי מה היתה משמשת אבא שאול אומר לשכת כהן גדול היתה אחורי שתיהן וגג שלשתן שוה לשכת הגולה שם היה בור ט] קבוע והגלגל נתון עליו ומשם מספיקים מים לכל העזרה לשכת הגזית שם היתה ו)סנהדרין גדולה של ישראל יושבת ח ודנה את הכהונה י] וכהן שנמצא בו פסול לובש שחורים ומתעטף שחורים ויוצא והולך לו ושלא נמצא בו פסול לובש לבנים ומתעטף לבנים נכנס ומשמש עם אחיו הכהנים ויום טוב היו עושים שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן הכהן וכך היו אומרים ברוך המקום ברוך הוא שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן כ] וברוך הוא שבחר באהרן ובבניו לעמוד לשרת לפני ה׳ בבית קדשי קדשים:

הדרן עלך כל העזרה וסליקא לה מסכת מדות

כל העזרה היתה קפ״ז. מגובה של עזרת ישראל עד לאחורי הכפורת כמו שמפרש באורך ורחבה קל״ה בעזרת נשים שהרוחב לא שוה שכותלי כל העזרות כולן הולכות בשוה ובמישור מן הצפון לדרום מפרש לך מה היה משמשת העזרה הכבש לעצמו שלשים אורך מקום הטבעות כ״ד אמות שלחנות של שיש בשש עמודים הננסים שנויים בפרק שלישי והנותר הוא עשרים וחמש אמות פרוש אותו בין כבש לכותל מזה ובין מקום הננסין מצד א׳: **ג** שם היו מולחין עורות קדשים. לכך נקראת פרוה על שם עורות הפריס שבה דומיא לחברותיה שנקראו על שם מעשיהן וזכר לדבר זהב פרוים (ד״ה ב ג) שדומה לדם הפריס אבל בית טבילה שעל גגה פרוה מגושא בנאו ועשאה דומה לדומה: **בית טבילה.** בחול שבנו על גב שער המים אמת נ״ל: **ד לשכת כ״ג.** לשכת פרהדרין: **היתה אחורי שתיהן.** אחד לשכת הגולה ואחד לשכת הגזית: וגג שלשתן שוה. למעלה: **בור הגולה.** מים מתוקים לשתיה ואמת המים להדחה:

הדרן עלך כל העזרה

מסורת הש״ס

א) יומא טז: [מנחות לז:], ב) [נ״ל היכל], ג) זבחים סב:, ד) יומא יט., ה) מנחות כא: ע״ש בתוס׳ ד״ה בלשכות, ו) תוספתא דסנהדרין פ״ו [ותוספתא דחגיגה פ״ב]

פי׳ הרא״ש

א כל העזרה. הנקראת מחנה שכינה טמא חייב עליה כרת: **ב הכבש והמזבח ס״ב.** אע״פ שהמזבח היה ל״ב והכבש היה ל״ב בשטח הקרקע לא היו אוכלים אלא ס״ב כי ב׳ אמות של הכבש היו פורחות כנגד אמה של יסוד ואמה סובב: **מן השולחנות לננסין הן ד׳.** שולחנות של שיש ששנינו בתמיד [דף לא:] שעליהן היו מדיחין את הקרביים והא דתנן בתמיד פרק לא היו כופתין [שם] הקרביים מדיחין אותן ג׳ פעמים במעוטן על שולחנות של שיש שבין העמודים והכא תנן שהיו רחוקים מן הננסין ד׳ צ״ל שאחרים היו א״נ האי בין העמודים לאו דוקא וקרי ליה שפיר בין העמודים אע״פ שרחוקים ממנו ומיהא הא תנן בפירקין דלעיל ובתמיד פ׳ אמר להם הממונה [דף ל:] שבהן תולין ומפשיטין על שולחנות של שיש שבין העמודים צ״ל דאחרים היו דא״א שתהא הבהמה תלויה באונקלאות ומגעת לשולחנות הרחוקים ד׳ אמות מן הננסים ותימה דלא חשיב מקום השולחנות ורש״י ז״ל תירץ א) בפ״ק דלא צריך למיתני דהדבר מפורש ביחזקאל [מ] דאמה וחצי ארך כל א׳ ורחב כל א׳: **והנותר.** ב) מקום לה׳ היה בין הכבש ולכותל ומקום הננסים וגם מקום השולחנות: **ג לשכות בית הפרוה.** ביומא [דף לה.] מפרש מאי פרוה אמגושא פרש״י אדם מכשף עשאה וישראל הוה וכו׳ כדכתיב [עזרא ד] לא לכם ולנו לבנות בית ור״ח פי׳ שהיה מכשף אחד שעלה בדעתו לראות [עבודת] כה״ג ביוה״כ בשעה שהקטיר קטורת ועשה מחילות מירושלים להר הבית ומצאוהו בלשכת בית הפרוה והרגוהו שם והיה שמו פרוה: **ד אבא שאול אומר לשכת כה״ג כו׳.** מילתא באנפי נפשיה הוא ולא קאי אדרבי אליעזר בן יעקב: **בור הגולה.** ועשאוהו כשעלו מן הגולה: **לובש לבנים.** מרוב שמחה: **סליק**

א) נ״ל בפ״ק דיומא דף טז ע״ב: ב) נ״ל שצ״ל מקל״ה היה כו׳ ופירושו מקל״ה של רוחב העזרה ועי׳ רש״י יומא טז: ד״ה רובא:

א) אמרו המדפיסים מהכ״י ההוא הדפסנו תשלום שיטה מקובצת למסכת מנחות למן דף קו עד הסוף אשר נחסר מגליון הש״ס של הרב״א ז״ל. וכן לכל מסכת חולין נדפסו מכ״י מהר״ש עדני ז״ל הנ״ל

אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך

א) **הַדְרָן** עֲלָךְ מַסֶּכֶת מִדּוֹת וְהַדְרָךְ עֲלָן. דַּעְתָּן עֲלָךְ מַסֶּכֶת מִדּוֹת וְדַעְתָּךְ עֲלָן. לָא נִתְנְשֵׁי מִינָּךְ מַסֶּכֶת מִדּוֹת וְלָא תִתְנְשֵׁי מִינָּן לָא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי:

יאמר כן שלשה פעמים ואחר כך יאמר

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא תוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּתְהֵא עִמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא. ב) חֲנִינָא בַּר פָּפָּא רָמִי בַּר פָּפָּא נַחְמָן בַּר פָּפָּא אַחַאי בַּר פָּפָּא אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא רַפְרָם בַּר פָּפָּא רָכִישׁ בַּר פָּפָּא סוּרְחָב בַּר פָּפָּא אַדָּא בַּר פָּפָּא דָּרוּ בַּר פָּפָּא:

הַעֲרֶב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ: מֵאֹיְבַי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה וָעֶד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁשַּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים. אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לִדְבָרִים בְּטֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָן מְקַבְּלִים שָׂכָר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים. אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שַׁחַת. שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי כְּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתַּנִי לְסַיֵּם מַסֶּכֶת מִדּוֹת כֵּן תַּעַזְרֵנִי לְהַתְחִיל מַסֶּכְתּוֹת וּסְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה. וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יַעֲמוֹד לִי וּלְזַרְעִי שֶׁלֹּא תָמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם. וְתִתְקַיֵּם בִּי בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ: כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא: בְּעָלְמָא דְּהוּא עָתִיד לְאִתְחַדְתָּא. וּלְאַחֲיָא מֵתַיָּא. וּלְאַסָּקָא לְחַיֵּי עָלְמָא. וּלְמִבְנֵא קַרְתָּא דִירוּשְׁלֵם. וּלְשַׁכְלֵל הֵיכְלֵיהּ בְּגַוַּהּ. וּלְמֶעֱקַר פֻּלְחָנָא נוּכְרָאָה מֵאַרְעָא. וּלְאֲתָבָא פֻּלְחָנָא דִשְׁמַיָּא לְאַתְרֵיהּ. וְיַמְלִיךְ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתֵיהּ וִיקָרֵיהּ. וְיַצְמַח פֻּרְקָנֵהּ וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ: בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא: לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן. וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן. וְעַל כָּל מָאן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא. דִּי בְאַתְרָא (קַדִּישָׁא) הָדֵין וְדִי בְּכָל אֲתַר וַאֲתַר. יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וּפֻרְקָנָא מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

א) [פי׳ הגון על זה תמצא בס׳ החיים שחיבר אחי הגאון מהר״ל מפראג בספר זכות ח״א פ״ג. ב) [בסיומא בסוף תשובת הרמ״א ז״ל וכן בס׳ יש״ש בב״ק כתוב רמזים על הזכרת שמות הללו.